

מחמת הסעודה ע' קפד) אבל לאחריו אין לרין דנרכת המזון פוטרמו ועוד יתבאר זה בסיומן קע"ט (קטע: ד"ה והרמב"ם) (א): **כתב הר"ש** שפרק ערבי פסחים (פ"ח ט"ז) דברים הנאכלים לפני הסעודה כגון פרפראות ויין שזא לגרר ולהמשיך לסעוד בכלל הסעודה הן ונפטרים בנרכת המזון (ב): דין משקין הנאכלים בסעודה כתב רבינו **בסיומן קע"ד:**

קעח פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן המבוארים בזה הסימן

[א] שינה מקומו ואח"כ חזר למקומו הראשון אם צריך לחזור ולברך: [ב] אכל במזרחתה של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך: [א] היה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח וחזר אם צריך לחזור ולברך: [ב] אם מותר לשנות מקומו בהניח שם זקן או חולה: אי בעינן דוקא הניח זקן או חולה או אפילו ילד ובריא: [ד] מי ששינה מקומו ויש לו מאותו המין לאכול במקום השני וכן הולכי ררכים האוכלים דרך הילוכן: [ז] ישן בתוך הסעודה לא הרי הפסק:

א—ג בני חבורה שהיו מסובין וילאו ממסיבתן וכו'. בפרק ערבי פסחים (פסחים ק"א): אסיקנא דשינוי מקום לרין לברך יתיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ויחזי רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרת שינוי מקום לרין לברך לא שנו אלא גזית לבית אבל ממקום למקום לא אמר ליה רב אידי בר אבין ה"י תנינא נמתינא דבר הינך כוונתך וכו' יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה הא דאמרת שינוי מקום לרין לברך לא אמרן אלא דברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אין לרין לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אחד זה ואחד זה לרין לברך מתיבי בני חבורה שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהם ללכת לקראת חתן או לקראת כלה כשהם יוצאים אין טעוין ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעונים ברכה לכחלה נמה דברים אמורים שהניחו שם זקן או חולה אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכחלה מדקתי עקרו מכלל דדברים הטעונים ברכה לאחריהם

קעח א בני חבורה וכו'. בפרק ערבי פסחים (דף ק"ב): אסיקנא כרב ושמואל דשינוי מקום לרין לברך דהכי תניא כוותיהו ורבי יוחנן דאמר שינוי מקום אין לרין לברך אימתא מהך ברייתא וקאמר רב חסדא הא דאמרן שינוי מקום לרין לברך לא אמרן אלא דברים שאין טעוין ברכה לאחריהם במקומן אבל דברים הטעוין ברכה לאחריהם במקומן אין לרין לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה לרין לברך ומפרש בגמרא דלרב ששת נמי אין לרין לברך אלא היכא דלא הניחו שם מקלט חברים אבל הניחו שם מקלט חברים או זקן או חולה אף לרב ששת אין לרין לברך דכיון דהניחו שם אדם לא נעקר קביעותם הראשון. ומייתי בגמרא ברייתא דהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהן ללכת לקראת חתן וכו' דהו סייעמא לרב ששת ותיובתא לרב חסדא ורב נחמן בר יצחק משני דהיה רבי יהודה היא ומייתי ברייתא אחרייתא דהיו מסובין ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה וסבירא להו דדברים שטעוין ברכה לאחריהם במקומן אפילו לא הניחו שם אדם אין לרין לברך וכרב חסדא ומייתי בגמרא עוד ברייתא דתניא כוותיה דרב חסדא ולפי שרבינו כתב בסמוך הכרעת הר"ש ש' כרשב"ם דהלכה כרב חסדא לכן הביא הן ברייתא דעקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש דרבנן דפליגי בה ארבי יהודא סבירא להו כרב חסדא גם שינה וכתב וילאו ממסיבתם במקום ועקרו רגליהם משום דגמרא קאמרינן דמדתי עקרו משמע דדברים שטעוין ברכה לאחריהם במקומם קא עסקינן וכיון שרבינו צא לחלק השמא בין דברים שאין טעוין לדברים הטעוין היה לרין לשנות הלשון וכתב וילאו ממסיבתם לבית הכנסת או לבית המדרש אם הסיבו על

טעוין ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעונים ברכה לכחלה נמה דברים אמורים שהניחו שם זקן או חולה אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכחלה מדקתי עקרו מכלל דדברים הטעונים ברכה לאחריהם

א בני חבורה שהיו מסובים וילאו ממסיבתן וכו'. בפרק ערבי פסחים (פסחים ק"א): אסיקנא דשינוי מקום לרין לברך יתיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ויחזי רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרת שינוי מקום לרין לברך לא שנו אלא גזית לבית אבל ממקום למקום לא אמר ליה רב אידי בר אבין ה"י תנינא נמתינא דבר הינך כוונתך וכו' יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה הא דאמרת שינוי מקום לרין לברך לא אמרן אלא דברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם אבל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אין לרין לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אחד זה ואחד זה לרין לברך מתיבי בני חבורה שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהם ללכת לקראת חתן או לקראת כלה כשהם יוצאים אין טעוין ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעונים ברכה לכחלה נמה דברים אמורים שהניחו שם זקן או חולה אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכחלה מדקתי עקרו מכלל דדברים הטעונים ברכה לאחריהם

דרכי משה

קעז (א) כתב הכל בו (הל' ברכת הפירות כ.) וזה לשונו אחד מתלמידי רבנו צרפת כתב ראיתי מורי הרב כמה פעמים כשמביאים לפניו על השלחן בשר של חדוש או איזה דבר החביב עליו ויתר מן הפת נטל אותו דבר וברך עליו קודם שבירך על הפת המוציא ואמר זה חביב עלי ונוח לי לברך עליו תחלה לשבח בו את קוני כאשר אני אוהב עכ"ל ועיין לקמן סימן רי"א (אות ה) יתבאר דרוב הפוסקים חולקים בזה: (ב) ונראה דרברי הרא"ש הם כשבאין לאחר שבירך המוציא:

פרישה

וסידר עליה הדין אליבא דהלכתא לנכרת הרא"ש: ומה שכתב לכולם שם לאו דוקא אלא הוא הדין אפילו אם לא אכל שם וחזר למקומו לאכול לרין גם כן לברך וכן כתב הר"ן צדדיא והביאו הב"י ואפשר שרבינו נקט למלת שם לפי שרבינו פסק כרבנן דרבי יהודה שבגמרא הנזכרת דרישה ונמו שכתבתי שרבינו נקט לשון של אותה ברייתא ונבדלתי נקט דין דברים האריכים ברכה לאחריהם במקומן שאין לרין לברך אפילו לא חזר למקומו אלא אוכל במקום שהלך לשם משום הכי סירכא דלוחה ברייתא נקט:

דרישה

לכתחלה וכו' ע"ש קשיא לרב חסדא אמר רב נחמן בר יצחק מאן תנא עקירות רבי יהודא היא דתניא חברים שהיו מסובים ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשהם יוצאים אין טעוין ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעוין ברכה לכתחלה א"ר יהודא אימתי בזמן שהניחו שם מקצת חברים אבל לא הניחו שם מקצת חברים כשהם יוצאים טעוין ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעוין ברכה לכתחלה מזה מבואר שמה שכתב רבינו לרשב"ם אין צריך לברך שהוא פסק כרב חסדא ומה שכתב לר"ף צריכים לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת חברים שפסק כרב ששת. וכן מה שכתב רבינו חילוק של דברים הצריכין ברכה לאחריהן במקומן הוא חילוק של רב חסדא: ודע שמ"ש טעוין ברכה למפרע התוספות (ד"ה כשהן) פירשוהו שהיא משום עצה טובה שמא יפליג וכן צ"ל א' להרי"ף אף על פי שפוסק

קעח (א) בני חבורה שהיו מסובים וילאו ממסיבתן לבית הכנסת או לבית המדרש וכו'. כבר כתבתי דרישה לשון הגמרא ורבינו מעתיק לשון הברייתא השנייה ולא לשון הברייתא הראשונה משום שרבינו פסק כרב חסדא ורב חסדא ברייתא זו כרבנן דפליגי ארבי יהודא וסידר על לשון אותה ברייתא דין דברים שאין טעונים ברכה במקומן אף על גב שאינן נזכר בברייתא וגם כתב אס רותם לאכול שם ואין דרך העולם לילך לאכול בבית הכנסת או בבית המדרש מכל מקום סירכא לישנא דברייתא גמרא נקט

קעח [א] בני חבורה וכו'. יסוד אלו הדינים הוא בפרק ערבי פסחים דף ק' וק"א יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא שנו אלא מבית לבית אבל במקום למקום לא ומשמיה דנפשיה אמר רב חסדא הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאינן טעוין ברכה לאחריהם במקומם אבל דברים הטעוין ברכה לאחריהם במקומם אין צריך לברך מאי טעמא לקיבעא קמא הדר ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה לרין לברך מתיבי בני חבורה שהיו מסובים לשתות ועקרו רגליהם לצאת לקראת חתן או לקראת כלה כשהם יוצאים אין טעוין ברכה למפרע וכשהם חוזרים אין טעוין ברכה לכתחלה כמה דברים אמורים שהניחו שם זקן או חולה אבל אם לא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה

הגהות והערות

קעח [א] עיין מאמר מרכזי (אות ב) שהאר"ך להוכיח שלשיטת הרי"ף ג"כ ברייתא דינא קתני ויש לחלק בין היסח הדעת לשינוי מקום וכן מצא בר"ן פרק כסוי הדם (כט. ד"ה ודאמרינן) שחילק בהדיא בין שינוי מקום להיסח הדעת ומבואר מדבריו שם דגם הרי"ף מודה בזה:

במקומם עסקינן וטעמא דהניחו שם זקן או חולה הא לאו הכי כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכתחלה קשיא לרב חסדא אמר רב נחמן [בר יצחק] מאן מנא עקירות רבי יהודה היא דמניח חברים שהיו מקובצים ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשהם יוצאים אין טעונין

במקומן מיד כששינו מקומן מחדר לחדר אם רוצין לאכול שם צריכין לברך שם ברכה ראשונה על מה שרוצים לאכול. ואינם צריכין לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו דשינוי מקום חשוב כמו היסח הדעת והיסח הדעת מזקיין ברכה ראשונה להבא על מה שרוצה לאכול אבל לא למפרע על מה שאכל [ב] אבל אם שינו מקומן בחדר אחד מזוית זו לזוית אחרת אין נקט רבינו הך צרייתא דינא לילך לבית הכנסת או לבית המדרש לרבותא דאף על פי שהפסיקו בחפילה לא אמרינן ללוי ומיכל צהדי לא אפשר וצריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל כבר אלא אין צריך לברך ברכה אחרונה וכמו שכתב רבינו בסוף סימן זה ומוה הטעם כתב רבינו מיד כששינו מקומן מחדר לחדר אם רוצין לאכול שם צריכין לברך ברכה ראשונה וכו' דקשיא טובא למה כתב אם רוצין לאכול שם הלא אפילו אינן רוצין לאכול שם אלא חוזרין למקומם הראשון וגומרין סעודתן במקומם הראשון צריכין לחזור ולברך ברכה ראשונה על מה שאכלו דשינוי מקום דינו כהיסח הדעת דצריך לברך ברכה ראשונה אפילו חזר למקומו הראשון כמפורש בצרייתא וכן כתב הר"ן להדיא אלא דעת רבינו להורות רבותא דאפילו אוכל במקום שני ולא חזר למקומו הראשון אפילו הכי אין צריך לברך אלא ברכה ראשונה אבל אין צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו כבר ואין צריך לומר היכא דחזרו למקומם דאין צריך לברך אלא ברכה ראשונה:

במקומן מיד כששינו מקומן מחדר לחדר אם רוצין לאכול שם צריכין לברך שם ברכה ראשונה על מה שרוצים לאכול. ואינם צריכין לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו דשינוי מקום חשוב כמו היסח הדעת והיסח הדעת מזקיין ברכה ראשונה להבא על מה שרוצה לאכול אבל לא למפרע על מה שאכל [ב] אבל אם שינו מקומן בחדר אחד מזוית זו לזוית אחרת אין נקט רבינו הך צרייתא דינא לילך לבית הכנסת או לבית המדרש לרבותא דאף על פי שהפסיקו בחפילה לא אמרינן ללוי ומיכל צהדי לא אפשר וצריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל כבר אלא אין צריך לברך ברכה אחרונה וכמו שכתב רבינו בסוף סימן זה ומוה הטעם כתב רבינו מיד כששינו מקומן מחדר לחדר אם רוצין לאכול שם צריכין לברך ברכה ראשונה וכו' דקשיא טובא למה כתב אם רוצין לאכול שם הלא אפילו אינן רוצין לאכול שם אלא חוזרין למקומם הראשון וגומרין סעודתן במקומם הראשון צריכין לחזור ולברך ברכה ראשונה על מה שאכלו דשינוי מקום דינו כהיסח הדעת דצריך לברך ברכה ראשונה אפילו חזר למקומו הראשון כמפורש בצרייתא וכן כתב הר"ן להדיא אלא דעת רבינו להורות רבותא דאפילו אוכל במקום שני ולא חזר למקומו הראשון אפילו הכי אין צריך לברך אלא ברכה ראשונה אבל אין צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו כבר ואין צריך לומר היכא דחזרו למקומם דאין צריך לברך אלא ברכה ראשונה:

לחזריהם במקומם כיון דעמד והלך למקום אחר עמידתו היא גמיר סעודתו והך סעודה אחריתא היא וצריך לברך בתחלה אבל דברים הטעונים ברכה לחזריהם במקומם הואיל ולא צריך לחזריהם ועמד לילך למקום אחר לסעוד על קביעות הראשון הלך לברך ברכה אחת על שתיים ולפניהם נמי אין צריך לחזור ולברך והרא"ש (סי' ו) כתב לקביעה קמא הדך כלומר כיון שאם לא היה אוכל כאן היה צריך לחזור למקומו ולברך הו' כאלו עדיין הוא במקומו וגומר סעודתו כאן ומצריך כאן ברכת המזון: וכתב הר"ן (כ. ד"ה אכל מפניה) דשינוי מקום דאמרינן צריך לברך היינו בין שהלך למקום אחר ולא חזר למקומו בין שהלך וחזר למקומו שינוי מקום מיקרי וצריך לברך ומוכח לה (כ. ד"ה וטעמא) מדקתני אבל [לא] הניחו שם זקן או חולה וכו' אלמא דאפילו חזר למקומו הראשון שינוי מקום מיקרי וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ד (מהל' ברכות ה"ג) וכתב הר"ף (כ.): וקאמרי רבותא דהלכתא כרב שעת דמניח כותיה ואע"ג דשני רב נחמן בר יצחק לא סמכינן אשינויא והרא"ש (שם) תמה עליו והכריע דהלכה כרב חסדא. וצריאורי להרמב"ם פ"ד מהלכות ברכות (כס"מ ה"ד) דחיתי הכרעתו וקיימתי פסק הר"ף: וכתב עוד הרא"ש והא דאמרינן שינוי מקום צריך לברך היינו ברכה ראשונה להבא אבל ברכה אחרונה למפרע אין צריך לברך דשינוי מקום כהיסח דעת ואמרינן צפרק כל הנשר (חולין קז: קז) גבי היסח דעת השמש מנכר על כל פרוסה ופרוסה לפי שהסית דעתו ואינו יודע אם יתנו לו יותר הילכך צריך לברך וצפרק כיון דהס (חולין פ"ו סי' ה) כתב דהיסח דעת זוקקו לברכה ראשונה אם רוצה לאכול או לשחוט לפי שכבר נסתלקה ברכה ראשונה כשהסית דעתו מלאכול או לשחוט אבל אין היסח הדעת מזקיין לברך על מה שאכל ושחט קודם שיאכל וישתה פעם אחרת דמאי נפקא מינה אם יאכל פעם אחרת ויצרך ברכת המזון על צ' סעודות דלא מצינו שיש חשש הפסק בין מעשה לברכה אחרונה ומה שאומר צפרק ערבי פסחים כשלא הניחו שם זקן או חולה כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהם חוזרים טעונים ברכה לכתחלה לא צביל שהסית דעתו זוקק לברכה אחרונה אלא ענה טובה קמ"ל שמא ישנה כל כך שיהיה רעב מחמת סעודה ולא יעלה לו ברכת המזון על מה שאכל תדע לך דאי בכל שעה צריכים ברכה למפרע מה צריך לומר היכא שצרכו למפרע דאם צאו אחר כך לאכול שצריכים ברכה לכתחלה אלא ודאי הא דקאמר טעונים ברכה למפרע אינה חובה אלא ענה טובה קא משמע לן ולהכי קאמר אם לא צרכו למפרע כשינאו כשהם חוזרים טעונים ברכה לכתחלה משום היסח דעת אבל אין טעונים ברכה למפרע והא דמניח בתוספתא דברכות (פ"ד ה"ח) בעל הבית שהיה מיסב ואוכל קראו חבירו לדבר עמו אין צריך לברך למפרע הפליג צריך לברך למפרע וכשחזר מנכר לכתחלה לאו כשחזר קאמר דמנכר למפרע והפליג דקאמר היינו כשקראו להפליג וענה טובה קמ"ל כדפרישית וצוימא פ"ג (ג.) תניא דיבר עם חבירו והפליג טעון נטילת ידים ומשמע דהוא הדין ברכת המזון לא קתני דצריך ההיא איירי כשלא ידע מתחלה שהיה לו להפליג לו להפליג עכ"ל וכל אלו הדברים כתבו התוספות שם צפרק ערבי פסחים (קא: ד"ה כשהן) ובסוף הדברים כתבו ואין הלכה כמותם צרייתא אלא אפילו ברכה לכתחלה [אין צריך] דקיימא לן כרב חסדא דאמר לקביעה קמא הדר והנהו צרייתא וההיא תוספתא אמו כרבי יהודה עכ"ל וכך היא סגרת רשב"ם שכתב צפרק ערבי פסחים (קב. ד"ה ה"ג תניא) ה"ג תניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשחוט יין וכו' והיינו כרב חסדא דאמר דברים שטעונים ברכה לחזריהם במקומם אין צריך לברך ע"כ וכן כתב המרדכי (לה ע"ג): ובעתה נתבאר דברי רבינו שמה שכתב אם הסיצו על דברים שאין טעונים ברכה לחזריהם במקומם מיד כששינו את מקומם וכו' היינו מאי דאסיקנא דשינוי מקום צריך לברך ואוקימנא בדברים שאינם טעונים ברכה לחזריהם במקומם: וכו"ש אב"ש אין צריכין לברך ברכה אחרונה על מה שאכלו וכו'. כבר נתבאר שזה דעת הרא"ש והתוספות וגם נתבאר טעמם וראייתם על זה: וכו"ש אב"ש אינו מקומם בחדר אחד מזוית זו לזוית אחרת אין צריכין לברך. היינו מאי דאמר רב חסדא (פסחים קא:): משמיה דרב הונא לא שנו אלא מצית לבית אבל ממקום למקום לא ומשמע לרבינו דהיינו דוקא מזוית לזוית וכן כתב הרמב"ם בפ"ד (ה"ה) וכן פירשו התוספות (ד"ה אכל) והרא"ש

דרישה

כרב ששת וכמו שהביא ב"י לשון הר"ף בהדיא בריש סימן קע"ט (ד"ה וכו') שהיסח הדעת אינו מצריך אלא ברכות שלפניו ע"ש מה שאין כן להרמב"ם שסבירא ליה שהוא דרך חיוב ודרך דין כמבואר בב"י שמביא לשונו בסימן זה ובסימן קע"ט (קנט: ד"ה הרמב"ם): [ב] אב"ש אינו מקומן בחדר אחד מזוית זו לזוית אחרת אין צריך לברך. כתב הר"ן אף על גב דגבי אין קידוש אלא במקום סעודה מסקינן דאפילו מפניה לפניה נמי לא היינו טעמא משום דקביעות סעודה לא הוי אלא במקום סעודה ממש שאין דרך בני אדם לקבוע סעודה בכל הבית אבל

ב ואם היתה מסיבתם על דבר שצריך ברכה אחריו במקומו וכו'. כבר נתבאר דפלוגמא דרב חסדא ורב ששת הוא ורשב"ס פסק כרב חסדא והרי"ף פסק כרב ששת והרא"ש הכריע כרשב"ס והשיג על הרי"ף וכן כתב סמ"ג (עין מ קיג) שכן תוספין רבותיו שזרפת עיקר אלא דאיכא לתמוה על מה שכתב בסמ"ג אחר כך וזה לשונו עוד מסקינן התם דאם

צריכין לברך: ה ואם היתה מסיבתן על דבר

(סי ה) גבי הא דאמר רב ענן (קא.) ואפילו מאיגרא לארעא הוה מקדש דגרסינן שהדיא אבל מפניה לפניה לא וכן גורס הר"ן (ב. ד"ה סור) ולאפוקי מרש"י שפירש ממקום למקום מצית לעלייה: וכתב הר"ן (ד"ה אבל) אבל מפניה לפניה לא ואע"ג דלעיל גבי אין קידוש אלא במקום סעודה מסקינן (סג) דאפילו מפניה לפניה היינו טעמא משום דקציעות סעודה לא הוה

עקרו רגליהם לילך לבית הכנסת כשהן חוזרין אין טעוין ברכה לא למפרע ולא לכתחלה אם הניחו שם חזרים אף על פי שהתפללו בנתיים עכ"ל דכיון דפסק כרב חסדא אין חילוק בין הניחו שם חזרים ללא הניחו דדברים שאין טעוין ברכה לאחריהם לריך לברך ברכה ראשונה אפילו הניחו חזרים ודברים שטעוין אין לריך לברך לרב חסדא אפילו לא הניחו ונראה לפי עניות דעתי ליישב דעת הסמ"ג היא להורות דלדברי הכל אין התפלה חשובה הפסקה ועיקרה להזכירנו לחזור ולברך ברכה ראשונה שהרי אף להך צרימא דתניא כותיה דרב ששת דדברים הטעוין ברכה לאחריהם במקומן ועקרו לילך לבית הכנסת אם לא הניחו שם חזרים חוזר ומברך ברכה ראשונה לא משום שהתפלה חשובה הפסקה ועיקרה מקציעות הראשון לריך לברך שהרי כשהניחו חזרים אין לריך ברכה כלל לא למפרע ולא לכתחלה אלא דלדברי הכל אין התפלה הפסקה אבל במאי דפליגי רב חסדא ורב

מקומו הראשון לא הוה שינוי מקום ומזרח תאנה ומערבה שאני דכיון על דברי הרמב"ם נדון היה אוכל במזרח של תאנה וכו' והוא שלא שכתב רבינו בסמ"ג רע"ג לענין קידוש: וז"ל ארבות חיים (ה' ברכות אות יח) מי שהיה צפרדס או בגן ורצה לאכול מפירות כל אילן ואילן כיון שצריך על אילן אחד אינו לריך לברך על האחרים דהוה ליה כמפניה לפניה אבל מגן לגן ודאי לריך אפילו היו סמוכים זה לזה ואפילו אם היה דעתו לילך לשני ואפילו בגן אחד אם מתחלה לא היה דעתו אלא נאחד מצדן והיינו שכתב הרמב"ם היה אוכל במזרח של תאנה וכו' והגיה הראב"ד והוא שלא היה דעתו מתחלה לכן עכ"ל: ופ"ש ואם היתה מסיבתן על דבר שצריך ברכה אחריו במקומו וכו' ארשב"ם אין צריכים לברך. היינו משום דרשב"ס (סג) כתב דתניא כותיה דרב חסדא דאמר אבל דברים הטעוין ברכה לאחריהם במקומם אין לריך לברך משום דלקציעיה קמא דהר אלמא סבירא ליה דהלכה כרב חסדא וכבר נתבאר שכן דעת המוספות והרא"ש:

פרישה

ועמד לילך למקום אור לסעוד על קציעות הראשון הלך לברך ברכה אחת על שמייה ולפניה נמי אין לריך לחזור ולברך. והרא"ש כתב לקציעה קמא דהר כלומר כיון שאם לא היה אוכל כאן היה לריך לחזור למקומו ולברך הוה כאלו עדיין הוא במקומו וגומר סעודתו כאן ומברך כאן ברכת המזון:

ומה שכתב רבינו שאין צריך לברך אם הסיבו על דברים (שא"צ) שצריך ברכה לאחריהם במקומו. פירש רש"י דברים שאין לריך ברכה לאחריהם במקומן כיון דעמד והלך למקום אחר עמידתו היא גמר סעודתו והן סעודה אחרימא היא ולריך לברך מתחלה אבל דברים הטעוין ברכה לאחריהם במקומן הואיל ולא פירך אחריהם

דרישה

ברכה לאחריהם במקומן דוקא כשאינו לו עוד מאותו המין לאכול במקום השני אבל אם יש לו עוד מאותו המין לאכול שם יאכל שם מעט ויברך רק שלא יהא רעב מאכילה ראשונה וזה כדעת הפוסקים כרב חסדא דאילו לדעת הפוסקים כרב ששת כיון שאינו יכול לאכול עד שיברך למפרע על מה שאכל ודאי שהוא צריך לחזור למקומו לברך על מה שאכל. ור"ל כרב ששת ואליבא דהרמב"ם דס"ל דלמפרע גם כן צריך לברך מצד הדין ולא כשאר הפוסקים כרב ששת דמפרשים שמ"ש למפרע צריך לברך הוא דרך עצה טובה דילמא לא יחזור עד שיהיה רעב ויעבור זמן ברכת המזון. ואעיקר דבריו קשה לי שכתב שהא דר"ף היינו אליבא דרב חסדא דוקא והב"י פסק כהרמב"ם בסמ"ג זה וברב ששת ולקמן בסמ"ג פ"ד העתיק בשלחן ערוך (סי' ב"ה ב"ד"א כ"ר"א) [כ"ח] וכרבינו פרץ ויש לדחוק וליישב שלקמן מיירי שמתחלה היה בדעתו לאכול שם במקום השני לענין זה מעתיק שם לדברי הר"פ ובכאן מיירי כשלא היה בדעתו לאכול במקום השני וחילוק זה מוכרח מדברי הסמ"ק שמביא הב"י בסמוך וזה לשונו כתב הסמ"ק בסמ"ג (קמ"ט) [קנ"א] אם אכל פה במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר שצריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ולכן אין צריך לברך במקום השני ואחר כך נסתפק הרבה בדבר ובסוף העלה שאינו מברך אלא במקום שני וכמו שנוהגים הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומברכים במקום סיום אכילתם. שמע מינה שפשוט להסמ"ק בהולכי דרכים הואיל ודרך הליכתם הוא אם כן מתחלה כיונו לגמור סעודתם במקום אחר והוא הדין כשאוכל בביתו במקום זה ואוכל אחר כך במקום אחר שאם מתחלה כיון שמתוור לברך במקום השני: עוד יש לדקדק בדברי הסמ"ק הנ"ל שכתב אם אכל פה

גבי שתיית יין אין אדם מיוחד מקום מיוחד בבית לשתייה הילכך משמע דבפת ומיני דגן דאדם קובע באכילתן מקום מיוחד כל ששינהו אפילו מפניה לפניה צריך לברך עכ"ל: הב"י מביא הירושלמי דפרק כיצד מברכין אכל במזרח של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך וכתבו הרמב"ם גם כן ועל זה כתב הב"י דבמקום שאין בו מחיצות כל שרואה מקומו הראשון לא הוה שינוי מקום ומזרח תאנה ומערבה שאני דכיון דתאנה מפסקת הוה להו שני מקומות. ובארות חיים כתב מי שהיה צפרדס או בגן ורצה לאכול מפירות כל אילן ואילן כיון שצריך על אילן אחד אין צריך לברך על האחרים דהוה ליה כמפניה לפניה וזהו לכאורה מנגד למה שכתבו הירושלמי והרמב"ם דאפילו באילן אחד צריך לחזור ולברך דמסתמא גם בגינה יש אילנות מפסיקין. ונראה לע"ד דסבירא ליה לארחות חיים דהא דאמר בירושלמי אכל במזרח של תאנה ובא לאכול ברוח מערבי ודאי זה אינו אלא שהסיח דעתו מלאכול עוד בה אחר כך ופגע ברוח מערבי ואוכל משם ומשום הכי צריך לחזור ולברך מה שאין כן כשאוכל מאילן זה ואחר כך הולך ואוכל מין אחר מאילן אחר ואפילו מעין אילן זה אין הוכחה דהסיח דעתו מלאכול בן ושאינו מזרח ומערב תאנה דכיון דמתחלה בחר ברוח המזרח משום הכי כשבא אחר כך לאכול מרוח מערבי הוה כדבר שמתחלה לא רצה לאכול ולברך עליו ועכשיו נמלך הוא לאכול לכן צריך לברך מה שאין כן כשאוכל מפירות של גן שאוכל מכל מקום ומתחלה לא עלתה על דעתו שלא לאכול במקומות אחרים משום הכי הוה כאילו בירך על דעת לאכול מכולן ואין צריך לברך כשאוכל מאילן אחר: עוד כתב הב"י ובסמ"ג פ"ד כתב רבינו בשם הר"ף דהא דטעוין

הגהות והערות

[ב] בכת"י כתוב כאן "וק"ל" ויש נקודה אחריו. ואח"כ כתוב "דשאני מזרח ומערב" וכו', ונראה קצת שזה תירוק אחר:

ששת סעודות ליה לסמ"ג דהלכה כרב חסדא כמו שכתב הסמ"ג תחלה דכ' מופקים חכמי הארפתים עיקר כנ"ל פשוט: אב"ד בסמ"ק לריך עיון שכתב בסמ"ק קנ"א (עמ' קד) וזה לשונו וחבורה שהיו מסובין ועקרו רגליהם ללכת לציית הכנסת או לקראת חתן כשהניחו מקצת החברים כשחזורים אין טעוין ברכה למפרע ברכת המזון ולא לכתחלה ברכת המזיא עכ"ל בפנים. ובהגהה (אות ט) כתב ואפילו בדברים שאין טעוין ברכה לאחריהם במקומן דאילו בדברים הטעוין ברכה לאחריהם אפילו לא הניחו מקצת

ומ"ש צרי"ף צריבים לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים. היינו משום דפסק כרב ששת דאמר דבגדים הטעוין ברכה לאחריהם במקומם לריך לברך ואחי כצרי"ף דעקרו רגליהם ללכת לקראת חתן וכו' וקמני דאם הניחו שם זקן או חולה אינם טעוים ברכה כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים ומשמע לרבינו דהא דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא והיינו דרבי יהודה מפליג בין הניחו שם מקצת חברים ללא הניחו ולא אדכר זקן או חולה הילכך על כרחך דהיא צרי"ף דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט דאם כולם בחורים וצרי"ף אין דרך ליעקר קצתם לקראת חתן וכלה ולישאר קצתם אבל אין הכי נמי שאע"פ שכולם בחורים וצרי"ף אם נעקרו קצתם ונשארו קצתם אינם טעוים ברכה לא כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים לכיון שנשארו קצתם שם לא נעקר קביעותם ולפיכך סתם וכתב אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים ולא חילק בין זקן או חולה לשאינו זקן או חולה: ויבשומע דלדעת הפוסקים כרב חסדא לא שאני לן בין הניחו שם מקצת החברים ללא הניחו בדברים שאינם טעוין ברכה לאחריהם במקומם אפילו הניחו נמי לריך לברך לכיון דדבר שאין

הטעוין אלא אפילו בדברים שאין טעוין אין לריך לברך למפרע על ואילו בדברים הטעוין אפילו לא הניחו חברים אין לריך לברך אפילו לפניהם ואין לריך לומר דאין לריך לברך למפרע דהלכה כרב חסדא ודלא כמו שפסק בפנים כרב ששת וכהן צרי"ף דמניא כומיה דרב ששת דלימא אחר כך פירש עוד בהגהה זו ואמר דמה שמזכיר צרי"ף דאין טעוין ברכה למפרע כשהניחו מקצת חברים אפילו לרב ששת לריך לומר דלאו דוקא צביל שהניחו חברים דאפילו לא הניחו אין היסח הדעת גורם חיוב ברכה למפרע וכו' וכל זה הוא על פי שיטת החסידים והרא"ש וכו' והכי נקטינן ודלא כמו שכתב בפנים ודוק: עוד כתב לשם בסמ"ק פנים (עמ' קג) וזה לשונו ואם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל פת במקום אחר לריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ולכן אין לריך לברך במקום שני לפניו עכ"ל וכתב בהגהה (אות ח) עליו דטעמו שהוא מפרש הא דקאמרינן מאי טעמא לקיבעא קמא קא הדר שהו לריך לחזור למקום קביעו הראשון לברך ברכת המזון אחר שאכל במקום שני והשיג עליו ואמר דפירוש לקיבעא קמא קא הדר היינו לומר כיון דאם לא היה אוכל כאן היה לריך לחזור למקומו הראשון כדי לברך אחריו בדברים הטעוים אם כן לא אסח דעמיה מאכילה הראשונה צשינו מקום ואין לריך לברך לפניו במקום שני וכשגמר לאכול כאן מנרך במקום שני ברכת המזון על שמי האכילות ואין לריך לחזור למקומו הראשון אף על פי שאכל בקביעות במקום הראשון וכמו שפירש רשב"ם ולפי זה הא דאימא בסוף פרק אלו דברים (נ:): דרבה בר בר חנה אול בשירתא וחזר למקומו הראשון לברך שם ברכת המזון לריך לומר שלא היה צידו פת במקום שני שאילו היה צידו פת היה אוכל מעט ממנו במקום שזכר ומנרך שם ולא היה נסמך על הנס לומר לפני שירתא אנטירו לי דאנשי יונה דדהצא וכן כתב עוד בהגהת סמ"ק סימן ק"ט (אות ח) וכן כתב רבינו לקמן בסמ"ק קפ"ד על שם הרבינו פרץ והכי נקטינן:

הטעוין אלא אפילו בדברים שאין טעוין אין לריך לברך למפרע על ואילו בדברים הטעוין אפילו לא הניחו חברים אין לריך לברך אפילו לפניהם ואין לריך לומר דאין לריך לברך למפרע דהלכה כרב חסדא ודלא כמו שפסק בפנים כרב ששת וכהן צרי"ף דמניא כומיה דרב ששת דלימא אחר כך פירש עוד בהגהה זו ואמר דמה שמזכיר צרי"ף דאין טעוין ברכה למפרע כשהניחו מקצת חברים אפילו לרב ששת לריך לומר דלאו דוקא צביל שהניחו חברים דאפילו לא הניחו אין היסח הדעת גורם חיוב ברכה למפרע וכו' וכל זה הוא על פי שיטת החסידים והרא"ש וכו' והכי נקטינן ודלא כמו שכתב בפנים ודוק: עוד כתב לשם בסמ"ק פנים (עמ' קג) וזה לשונו ואם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל פת במקום אחר לריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ולכן אין לריך לברך במקום שני לפניו עכ"ל וכתב בהגהה (אות ח) עליו דטעמו שהוא מפרש הא דקאמרינן מאי טעמא לקיבעא קמא קא הדר שהו לריך לחזור למקום קביעו הראשון לברך ברכת המזון אחר שאכל במקום שני והשיג עליו ואמר דפירוש לקיבעא קמא קא הדר היינו לומר כיון דאם לא היה אוכל כאן היה לריך לחזור למקומו הראשון כדי לברך אחריו בדברים הטעוים אם כן לא אסח דעמיה מאכילה הראשונה צשינו מקום ואין לריך לברך לפניו במקום שני וכשגמר לאכול כאן מנרך במקום שני ברכת המזון על שמי האכילות ואין לריך לחזור למקומו הראשון אף על פי שאכל בקביעות במקום הראשון וכמו שפירש רשב"ם ולפי זה הא דאימא בסוף פרק אלו דברים (נ:): דרבה בר בר חנה אול בשירתא וחזר למקומו הראשון לברך שם ברכת המזון לריך לומר שלא היה צידו פת במקום שני שאילו היה צידו פת היה אוכל מעט ממנו במקום שזכר ומנרך שם ולא היה נסמך על הנס לומר לפני שירתא אנטירו לי דאנשי יונה דדהצא וכן כתב עוד בהגהת סמ"ק סימן ק"ט (אות ח) וכן כתב רבינו לקמן בסמ"ק קפ"ד על שם הרבינו פרץ והכי נקטינן:

ג ומ"ש רבינו דדברים הטעוים צרי"ף היינו שבעת המינין וצרי"ף דוקא מין דגן. מחלוקתם תלויה בגירסתם דלרשב"ם גרסינן צרי"ף בני חבורה שהיו מסובין ג] לשמות ולא גרסינן לשמות מין אכל ר"י גרם לשמות מין ועיין בחסידים ובסמ"ג ובמרכיב:

פרישה

ומה שכתב רבינו וצרי"ף צריבין לברך אלא אם כן הניחו שם מקצת החברים. אף על פי שהצרי"ף פוסק כרב ששת וצרי"ף קמא דפרק ערבי פסחים שהצרי"ף נדרשה ואם כן היה לו לכתוב לשון של אותה צרי"ף אלא אם כן הניחו שם זקן או חולה וכלשון שכתב הרמב"ם חריך הצרי"ף דמשמע לרבינו דהא דנקט הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא והיינו דרבי יהודה מפליג בין הניחו שם מקצת חברים ללא הניחו ולא אדכר זקן או חולה הילכך על כרחך דהיא צרי"ף דקמני הניחו שם זקן או חולה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט דאם כולם בחורים

במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר וכו' שמשמע דוקא דיעבד אי עבר והלך למקום השני ואכל שם ולא בירך במקום הראשון או יברך במקום השני ולכתחלה לא יאכל שם אלא יחזור למקומו לאכול במקום הראשון וצריך לומר דרבינו פרץ הוא בעל הגהות דסמ"ק חולק על הסמ"ק וביי הביא מזה לזה בסימן זה ובסימן קפ"ד כאילו אין חילוק ביניהן מיהו יש לומר דהצרי"ף אינו חולק על הסמ"ק וסבירא ליה להצרי"ף הא דכתב הסמ"ק וחזר ואכל משום דבזה היה מסופק מתחלה היכן יברך אם במקום הראשון ויפטר בו מקום השני או במקום השני ויפטר בו מקום הראשון ולבסוף הסכים לברך במקום השני ודוגמא להולכי דרכים סבירא ליה להצרי"ף דלאותה מסקנא הוא הדין דמותר לאכול לכתחלה במקום השני ולברך שם וק"ל:

דרישה

כתב הב"י ומשמע דלדעת הפוסקים כרב חסדא לא שאני לן בין הניחו שם מקצת חברים ללא הניחו ודברים שאין טעוין ברכה לאחריהם במקומן אפילו הניחו נמי צריך לברך לכיון דדבר שאין לו קבע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוי ואם הם דברים הטעוים ברכה לאחריהם במקומן אף על פי שלא הניחו שם קצת מן החברים אינן צריבין לחזור ולברך משום דלקיבעיה קמא הדר עכ"ל ובשלחן ערוך (סי' ב) משמע מדבריו שבדברים שאינן טעוין ברכה לאחריהם במקומן יש חילוק בין הניח שם מקצת חברים ללא הניח שם מקצת חברים שכתב שם חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן וכו' אם הניחו שם מקצתן חזרין למקומם וגומרים סעודתן ואינם צריבין לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהם יוצאים צריבין

במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר וכו' שמשמע דוקא דיעבד אי עבר והלך למקום השני ואכל שם ולא בירך במקום הראשון או יברך במקום השני ולכתחלה לא יאכל שם אלא יחזור למקומו לאכול במקום הראשון וצריך לומר דרבינו פרץ הוא בעל הגהות דסמ"ק חולק על הסמ"ק וביי הביא מזה לזה בסימן זה ובסימן קפ"ד כאילו אין חילוק ביניהן מיהו יש לומר דהצרי"ף אינו חולק על הסמ"ק וסבירא ליה להצרי"ף הא דכתב הסמ"ק וחזר ואכל משום דבזה היה מסופק מתחלה היכן יברך אם במקום הראשון ויפטר בו מקום השני או במקום השני ויפטר בו מקום הראשון ולבסוף הסכים לברך במקום השני ודוגמא להולכי דרכים סבירא ליה להצרי"ף דלאותה מסקנא הוא הדין דמותר לאכול לכתחלה במקום השני ולברך שם וק"ל:

הגהות והערות

ג] עיין מאמר מרדכי (אות יג) ביאור הגירסאות:

ומו"ש רבינו דהרא"ש הסכים לדעת ר"י דוקא פת ומיני דגן. לו קצע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוה ואם הם דברים כן מצואר מדבריו בערבי פסחים שכתב כלשון הר"י דברים שאינם טעונים כגון פירות ויין או דברים הטעונים כגון פת ומיני דגן וקצת קשה למה תלה רבינו הסכמת הרא"ש בדעת ר"י ולא תלה אותה בדעת הר"י שכתב כמו ר"י ואפשר דמה שכתב רבינו ולר"י דוקא מין דגן לאו לרבי יצחק בעל התוספות בלחוד נתכוין אלא לרבינו יצחק האלפסי נמי נתכוין וע"ל דלפי

דרי"י בתוספות הקשה אפירוש רש"ס דמפרש דדברים הטעונים הם כל שצעת המינין ור"י הביא ראיות דדוקא מין דגן אצל הר"י לא

חולה חוזרים למקומם וגומרים סעודתם ואינם צריכים לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהם יוצאים צריכים ברכה למפרע וכשהם חוזרים צריכים ברכה לכתחלה וכן אם היו מסובים לשתייה או לאכול פירות שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וחזור ומברך שנייה לכתחלה על מה שהוא צריך לאכול והמשנה מקומו מפניה לפניה ציית אחד אינו צריך לחזור ולברך אצל במזמרה של תאנה זו ובה לאכול במערה צריך לברך עכ"ל וצריך לומר שהוא ז"ל מפרש דהא דתניא שאם הפליג צריך לברך למפרע היינו לומר שאם פירש והרחיק ממקום סעודתו צריך לברך למפרע אצל אם לא הפליג כלומר שלא הרחיק הרבה ממקום סעודתו אלא מפניה לפניה אינו צריך לברך והוא שכתב או שהיה אוכל וקראו חזרו ויאל לו לפתח ביתו וחזור הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' כלומר דמאחר שיאל מפתח ביתו הוה ליה כהפליג דהיינו שינה מקומו וצריך לברך אצל אם דיבר עמו בחוץ הבית אע"פ ששינה מקומו מפניה לפניה אינו צריך לברך וכדקתני רישא דברייתא קראו חזרו וקראו חזרו ויאל לו לפתח ביתו וחזור הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' ויש לדקדק למה כתב הרמב"ם היה אוכל ציית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקראו חזרו וכו' הרי בכלל ציית דברים שהיו יושבים לאכול היא ונראה דמשום דמהיבא דחברים שהיו יושבים לא שמעינן אלא כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכו' אצל היבא דיאלו ציית ברכה ואח"כ חזרו לא משמע מיהא אם צריכים לברך למפרע כשיחזרו למקומם אם לא ולכן כתב שאם היה אוכל ציית זה והלך לבית אחר ופסק סעודתו או שהיה אוכל וקראו חזרו וכו' וחזר הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' ואע"פ שכתב ציית זה והלך לכתוב ציית דברים שהיו יושבים לאכול ויאלו לקראת חתן וכו' להשמיענו שאם הניחו שם זקן או חולה אינם צריכים לברך לא כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים: ואין לדקדק אמאי נקט הרמב"ם בציית דרישא ליטנא דהיה אוכל ציית זה דמשמע דמיירי בעצמיה הבית ובציית דסיפא נקט ליטנא דחברים שהיו יושבים לאכול חזרו וכו' הוה ליה ליטנא דברייתא צפרק ערבי פסחים (ק:): והיה דהיה אוכל ציית זה וכו' הוה ליטנא דברייתא דיומא (ג:) דמיטנא כלשון יחיד דיציר עם חזרו והפליג וכן ליטנא דתוספתא דברכות (פ"ד ה"ח) נמי הוה כלשון יחיד והרמב"ם כתב כלשון השנוי בצרייתות או קרוב לו ולענין דינא לא שאני צין יחיד צין רבים דצין יחיד צין רבים אם רוצה לשנות מקומו מברך כשהוא יוצא למפרע וכשהוא חוזר מברך לכתחלה ואם לא צירך כשיאל צריך לברך כשיחזור ואם הניחו שם זקן או חולה צין שהיוצאים רבים צין שהוא יחיד אינו צריך לברך. ואפשר עוד דצרישא נקט לשון יחיד כי היכי דלא ליצטרך לפלוגי ביה צין הניח שם מקצת חברים ללא הניח וגם נראה שאין לדקדק בזקן או חולה דנקט דליטנא דברייתא נקט וכבר כתבתי דבהניחו שם מקצת החברים סגי אע"פ שאינם זקן ולא חולה והכי דייק סיפא דליטנא שכתב ואם לא הניחו שם אדם ולא כתב ואם לא הניחו שם זקן או חולה: וזה שכתבתי שלמדנו מדברי הרמב"ם שאם יאל ולא צירך צריך כשיחזור לברך למפרע על מה שאכל ואח"כ יצרך בתחלה על מה שרוצה לאכול כתב הר"ן צפרק ערבי פסחים (כ: ד"ה וקא אמרי) שכך היה דעת הרמב"ן והרא"ה ז"ל ומשמע מדבריו שהם סוברים כדברי הר"י והרמב"ם שפסקו הלכה כרז ששת. וכתב עוד שם הר"ן (ד"ה מיחיי) שלכתחלה קודם שיעקור ממקומו צריך לברך וכן כתב הר"ן מנחת (ברכות פ"ד ה"י) וטעמו משום שמא ישכח מלחזור: וכתב הכל צו בהלכות פסח (סי' נ יד.) גבי מאן דבעי לצרוכי בתרי או בתלתא ציית שלא יתירו לעקור מסעודתו ללכת למקום אחר אפילו הניח שם זקן או חולה אלא לדבר מצוה עוברת כגון לקראת חתן או כלה ע"כ וצרייתא דעקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש הוה מיוצתיה אע"פ שאפשר לדחוק דבית הכנסת כגון שעובר זמן תפילת ליצור וצ"ל המדרש כגון שעובר זמן לימוד החברים יחד פשטא דמילתא לא משמע הכי (א):

ולמו"ש רבינו דהרא"ש הסכים לדעת ר"י דוקא פת ומיני דגן. לו קצע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוה ואם הם דברים כן מצואר מדבריו בערבי פסחים שכתב כלשון הר"י דברים שאינם טעונים כגון פירות ויין או דברים הטעונים כגון פת ומיני דגן וקצת קשה למה תלה רבינו הסכמת הרא"ש בדעת ר"י ולא תלה אותה בדעת הר"י שכתב כמו ר"י ואפשר דמה שכתב רבינו ולר"י דוקא מין דגן לאו לרבי יצחק בעל התוספות בלחוד נתכוין אלא לרבינו יצחק האלפסי נמי נתכוין וע"ל דלפי

דרי"י בתוספות הקשה אפירוש רש"ס דמפרש דדברים הטעונים הם כל שצעת המינין ור"י הביא ראיות דדוקא מין דגן אצל הר"י לא

חולה חוזרים למקומם וגומרים סעודתם ואינם צריכים לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהם יוצאים צריכים ברכה למפרע וכשהם חוזרים צריכים ברכה לכתחלה וכן אם היו מסובים לשתייה או לאכול פירות שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וחזור ומברך שנייה לכתחלה על מה שהוא צריך לאכול והמשנה מקומו מפניה לפניה ציית אחד אינו צריך לחזור ולברך אצל במזמרה של תאנה זו ובה לאכול במערה צריך לברך עכ"ל וצריך לומר שהוא ז"ל מפרש דהא דתניא שאם הפליג צריך לברך למפרע היינו לומר שאם פירש והרחיק ממקום סעודתו צריך לברך למפרע אצל אם לא הפליג כלומר שלא הרחיק הרבה ממקום סעודתו אלא מפניה לפניה אינו צריך לברך והוא שכתב או שהיה אוכל וקראו חזרו ויאל לו לפתח ביתו וחזור הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' כלומר דמאחר שיאל מפתח ביתו הוה ליה כהפליג דהיינו שינה מקומו וצריך לברך אצל אם דיבר עמו בחוץ הבית אע"פ ששינה מקומו מפניה לפניה אינו צריך לברך וכדקתני רישא דברייתא קראו חזרו וקראו חזרו ויאל לו לפתח ביתו וחזור הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' ויש לדקדק למה כתב הרמב"ם היה אוכל ציית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר או שהיה אוכל וקראו חזרו וכו' הרי בכלל ציית דברים שהיו יושבים לאכול היא ונראה דמשום דמהיבא דחברים שהיו יושבים לא שמעינן אלא כשהם יוצאים טעונים ברכה למפרע וכו' אצל היבא דיאלו ציית ברכה ואח"כ חזרו לא משמע מיהא אם צריכים לברך למפרע כשיחזרו למקומם אם לא ולכן כתב שאם היה אוכל ציית זה והלך לבית אחר ופסק סעודתו או שהיה אוכל וקראו חזרו וכו' וחזר הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע וכו' ואע"פ שכתב ציית זה והלך לכתוב ציית דברים שהיו יושבים לאכול ויאלו לקראת חתן וכו' להשמיענו שאם הניחו שם זקן או חולה אינם צריכים לברך לא כשהם יוצאים ולא כשהם חוזרים: ואין לדקדק אמאי נקט הרמב"ם בציית דרישא ליטנא דהיה אוכל ציית זה דמשמע דמיירי בעצמיה הבית ובציית דסיפא נקט ליטנא דחברים שהיו יושבים לאכול חזרו וכו' הוה ליה ליטנא דברייתא צפרק ערבי פסחים (ק:): והיה דהיה אוכל ציית זה וכו' הוה ליטנא דברייתא דיומא (ג:) דמיטנא כלשון יחיד דיציר עם חזרו והפליג וכן ליטנא דתוספתא דברכות (פ"ד ה"ח) נמי הוה כלשון יחיד והרמב"ם כתב כלשון השנוי בצרייתות או קרוב לו ולענין דינא לא שאני צין יחיד צין רבים דצין יחיד צין רבים אם רוצה לשנות מקומו מברך כשהוא יוצא למפרע וכשהוא חוזר מברך לכתחלה ואם לא צירך כשיאל צריך לברך כשיחזור ואם הניחו שם זקן או חולה צין שהיוצאים רבים צין שהוא יחיד אינו צריך לברך. ואפשר עוד דצרישא נקט לשון יחיד כי היכי דלא ליצטרך לפלוגי ביה צין הניח שם מקצת חברים ללא הניח וגם נראה שאין לדקדק בזקן או חולה דנקט דליטנא דברייתא נקט וכבר כתבתי דבהניחו שם מקצת החברים סגי אע"פ שאינם זקן ולא חולה והכי דייק סיפא דליטנא שכתב ואם לא הניחו שם אדם ולא כתב ואם לא הניחו שם זקן או חולה: וזה שכתבתי שלמדנו מדברי הרמב"ם שאם יאל ולא צירך צריך כשיחזור לברך למפרע על מה שאכל ואח"כ יצרך בתחלה על מה שרוצה לאכול כתב הר"ן צפרק ערבי פסחים (כ: ד"ה וקא אמרי) שכך היה דעת הרמב"ן והרא"ה ז"ל ומשמע מדבריו שהם סוברים כדברי הר"י והרמב"ם שפסקו הלכה כרז ששת. וכתב עוד שם הר"ן (ד"ה מיחיי) שלכתחלה קודם שיעקור ממקומו צריך לברך וכן כתב הר"ן מנחת (ברכות פ"ד ה"י) וטעמו משום שמא ישכח מלחזור: וכתב הכל צו בהלכות פסח (סי' נ יד.) גבי מאן דבעי לצרוכי בתרי או בתלתא ציית שלא יתירו לעקור מסעודתו ללכת למקום אחר אפילו הניח שם זקן או חולה אלא לדבר מצוה עוברת כגון לקראת חתן או כלה ע"כ וצרייתא דעקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש הוה מיוצתיה אע"פ שאפשר לדחוק דבית הכנסת כגון שעובר זמן תפילת ליצור וצ"ל המדרש כגון שעובר זמן לימוד החברים יחד פשטא דמילתא לא משמע הכי (א):

ה ומו"ש רבינו דהרא"ש הסכים לדעת ר"י דוקא פת ומיני דגן. לו קצע הוא כי הניחו שם זקן או חולה מאי הוה ואם הם דברים כן מצואר מדבריו בערבי פסחים שכתב כלשון הר"י דברים שאינם טעונים כגון פירות ויין או דברים הטעונים כגון פת ומיני דגן וקצת קשה למה תלה רבינו הסכמת הרא"ש בדעת ר"י ולא תלה אותה בדעת הר"י שכתב כמו ר"י ואפשר דמה שכתב רבינו ולר"י דוקא מין דגן לאו לרבי יצחק בעל התוספות בלחוד נתכוין אלא לרבינו יצחק האלפסי נמי נתכוין וע"ל דלפי

דרי"י בתוספות הקשה אפירוש רש"ס דמפרש דדברים הטעונים הם כל שצעת המינין ור"י הביא ראיות דדוקא מין דגן אצל הר"י לא

דרכי משה

קצח (א) ועיין לקמן סימן תפ"ד דמשמע קצת כדברי הכל בו:

דרישה

ברכה למפרע וכשהם חוזרים צריכים לברך לכתחלה וכן אם היו מסובים לשתייה או לאכול פירות שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וכו' מדכתב וכן במסובים על פירות שהוא מדברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן משמע שדינם שיהו (ת) מסובים לאכול דברים הטעונין ברכה במקומם וכן משמע ממה שכתב עוד שם שכל המשנה מקומו וכו' שכלל שתי הכבות אחד ונתן טעם שיהו לשתייה משמע שדומה לנרון שלפניו ובחזא מחתא יחדניהו ואם כן למה לא נחלק גם כן לרב חסדא כהאי גונא בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן וכן שם בהגהת רמ"א בשלחן ערוך פסק בהדיא שיש חילוק במסובים על פירות בין הניחו שם מקצת חברים ללא הניחו שם: ונראה שבעלי שלחן ערוך שחלקו גם כן בדברים שאין טעונין ברכה במקומן בין הניחו שם חברים או לא היינו טעמא שפסקו כהסמ"ק

שהביא הב"י בסימן זה שמחלק אפילו בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן דאם הניחו שם מקצת חברים אין צריך לחזור ולברך וזה לשון הסמ"ק חבורה שהיו יושבים מסובים ועקרו רגליהם ללכת כשהניחו מקצת חברים אין טעונין ברכה לא למפרע ברכת המזון ולא לכתחלה ברכת המוציא אפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן דאילו בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן אפילו לא הניחו מקצת חברים נמי דשינוי מקום אין צריך לברך לפניהם בדברים הטעונים עכ"ל: ודע שהב"י כתב עליו זה לשונו ולשונו אינו מכוון שכתב אין טעונין ברכה לא למפרע ברכת המזון ולא לכתחלה ברכת המוציא דמשמע דאיירי בפת ואחר כך העמידה בדברים שאין טעונין ברכה במקומן עכ"ל ונראה שלשונו מכוון שהרי בלאו הכי יש להקשות שהסמ"ק מחלק בדברים שאין צריך ברכה לאחריהם במקומן בין הניח

פת ומיני דגן דוקא וכדעת ר"י והרא"ש אבל הרמב"ם סובר כדברי רש"י שכתב בפ"ד (ה"ב) כל המצריך ברכה המזון או ברכה אחת שמעין שלש לריך לנרך אותה במקום שאל. והר"ן כתב בפרק ערבי פסחים (שם ד"ה לא שנו) שאין דעת זה מחזור מסוגיית הגמרא (ב) ובהגהות מיימוניות פ"ד (אות א) כחוב דלין טעון ברכה לאחריו במקומו אלא פת שזריך לנרך אחריו ברכה המזון ע"כ ומשמע לי דפת דנקטו לאו דוקא דהוא הדין למיני דגן וכן ברכה המזון לאו דוקא שלש

ברכה המזון לאו דוקא שלש שהרי כתבו בהגהות המדשות (שם) שכן כתב הר"ף והוא ז"ל בפרק ערבי פסחים כתב שהדין דמיני דגן דינא שיהי' לפת: וכתבו התוספות (שם) ולכל הפירושים אם הלך באמצע הסעודה למקום אחר יכול לשמות יין או מים בלא ברכה דכיון שהוא בתוך הסעודה לקיצייה קמא דהר ע"כ וזהו לפי דעתם שפוסקים כרב חסדא אבל לא לדעת הפוסקים כרב ששת: ובסימון קפ"ד כתב רבינו נשם ה"ר פרץ (פמ"ק סי' קנא הנהגה אות ט) דהא דטעונים ברכה לאחריהם במקומם דוקא כשאין לו עוד מאותו המין לאכול במקום השני אבל אם יש לו עוד מאותו המין לאכול שם יאכל שם מעט

כתב דוקא מין דגן אלא כתב דגרים שאין טעונין כגון פירות ויין אבל בדגרים שטעונין כגון פת ומיני דגן ואיכא למימר דברייתא לריך לומר כגון פירות ומים ונסיפא לאו דוקא פת ומיני דגן אלא הוא הדין כל שצעת המינין לכן הביא רבינו דברי ר"י שכתב בתוספות להדיא דוקא מין דגן והתוספות בפרק ערבי פסחים ד"ה אלא בדגרים לאחר שהביאו פירוש רש"י ומה שקשה על פירושו וכתבו פירוש ר"י דדוקא מין דגן כתבו זה לשונם ולכל הפירושים אם הלך באמצע סעודה למקום אחר יכול לשמות יין או מים בלא ברכה דכיון שהוא בתוך הסעודה לקיצייה קמא דהר עכ"ל ורז"ס לומר צמה שכתבו ולכל הפירושים דיין לפירוש רש"י דכל שצעת המינין נמי הוא דגרים הטעונים ודין לפירוש התוספות דדוקא מין דגן אם קבע סעודתו על הפת וצריך המזיז והלך באמצע סעודה למקום אחר יכול לשמות יין כלומר אפילו יין בלא דגרים הטעונים לפירוש התוספות וכל שכן דיכול לאכול פת ומיני דגן בלא ברכה ומה שכתבו או מים היינו או אפילו מים יכול לשמות בלא ברכה לפירוש רש"י ומכל שכן

ויצרך רק שלא יהא רעב מאכילה ראשונה וזה כדעת הפוסקים כרב חסדא דאילו לדעת הפוסקים כרב ששת כיון שאינו יכול לאכול עד שיצרך למפרע על מה שאכל ודאי שהוא לריך לחזור למקומו לנרך על מה שאכל (ג) ודבר פשוט הוא דרב חסדא נמי לא קאמר אלא בשלא היה לו היסח דעת בנתיים דוקא וכן כתב רש"י (קא ריש ע"ב) דרבי יוחנן דאמר שינוי מקום אין לריך לנרך היינו דוקא בשלא היה לו היסח דעת בנתיים:

ד כתב סמ"ק נתימן (קמ"ט) (קנא עמ' קג) אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר שזריך לחזור ולנרך במקומו הראשון ברכה המזון ולכן אין לריך [לנרך] במקום שני ואחר כך נסתפק הרצה דבר (הנהגה ט) ונאסף העלה שאינו מצריך אלא במקום שני וכמו שנהגו הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומצרכים במקום סיום אכילתן: כתב עוד סמ"ק (שם עמ' קד) חזרה שהיו יושבים מסובים ועקרו רגליהם ללכת כשהניחו מקצת מצרים אין טעונים ברכה לא למפרע ברכה המזון ולא לכתחלה ברכה המזיז אפילו בדגרים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומם דאילו בדגרים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אפילו לא הניחו מקצת מצרים נמי דשינוי מקום אין לריך לנרך לפנייהם בדגרים הטעונים עכ"ל (ד) ולשונו אינו מכוון שכתב אין טעונים ברכה לא למפרע ברכה המזון ולא לכתחלה ברכה המזיז דמשמע דאיידי בפת ואח"כ העמידה בדגרים שאין טעונים ברכה במקומם. ז"ל ספר אוהל מועד (דף ח נמי ה) המפסיק בתוך סעודתו דבר הרשות אינו לריך לחזור ולנרך שאין זה חשוב הפסק וכן כתב הר"ם גבי הלריך לנקבו ויש מהגאונים שמצריכין אותו לחזור

ו כתב ה"ר יום טוב ברבי יהודה אדם שנזכר בתוך הסעודה שלא התפלל ועמד והתפלל וכו'. כן כתבו התוספות בפרק דרכי משה (ב) ובסימון קפ"ד (קסד. ד"ה מי) כתב דהרשב"א (ברכות נג: ד"ה מחלוקת) סבירא ליה דאין צריך ברכה במקומו אלא אחר פת בלבד: (ג) ותפיהני ברבריו אלו דהא אף למאן דסבירא ליה דצריך לברך היינו דוקא ברכה ראשונה על מה שחזור ואוכל אבל על מה שכבר אכל לא צריך דהא שינוי מקום לא גרע דרישה

שם מקצת חברים ללא הניח שם מקצת חברים וקשה מנין לו חילוק זה וצריך לומר שהסמ"ק קשה בעיניו סתם ברייתא קמא דבני חבורה ולא אתיא כרב חסדא דהלכה כמותו ולכן מוקי הסמ"ק דהיא ברייתא מיירי אפילו במסובים על פירות ושאר דברים שאין טעונין ברכה במקומם ובשבילן כמה דברים אמורים בזמן שהניחו שם זקן או חולה אבל בדברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומם אפילו לא הניחו שם זקן או חולה נמי אין צריך לברך ולברך בזה על המסתבר דעיקר חילוק הניח שם זקן או חולה לפירות ולא לדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם והא ולא מתרץ הגמרא הברייתא הכי זהו משום שהיה קשה מנא ליה לרב חסדא להאי דוחקא לאוקמי ברייתא דהניחו שם זקן או חולה מדברים שאינן טעונין ברכה לאחריהם במקומם הא עקרו קתני ומשום הכי משני רבי יהודה היא ורב חסדא סבר כרבנן ומאחר שמצנינו רבנן דסברי כוותיה מהשתא נוכל שפיר לתרץ ברייתא דלעיל בעקרו ומסיים כמה דברים אמורים בשהניחו שם זקן או חולה דהאי כמה דברים אמורים קאי על דברים שאינן טעונין ברכה לאחריהם במקומם אבל בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם שאיירי בהו ברישא דברייתא דקתני עוקרין אפילו בלא הניחו שם זקן או חולה נמי אין צריך לברך וזהו שתפס הסמ"ק בלשונו שמתחיל בברייתא זו וקתני אין טעונין ברכה לא למפרע ברכה המזון ולא לכתחלה ברכה המוציא דאיידי ביה ברייתא מדקתני עוקרין וסבר דאפילו בלא הניחו שם זקן או חולה אין צריך

הגהות והערות (ד) דבור זה לקוח מ"מ הארוך סי' קפד אות ב נדפסה שם הגהה ודיל' תמיהו [אינה] תמיה דהא הכ"י כתב שם בהריא רעת הרמב"ם אינו כן אלא שס"ל דלרב ששת צריך ג"כ לברך למפרע וכוותיה פסק בשו"ע בסי' קע"ח סעיף א' ע"ש. וא"כ קושיות רמ"א ז"ל לק"מ. אלא אי קשיא הא קשיא דבשו"ע סי' קפ"ד פסק בדברי ר' פרץ הללו וא"כ דבריו בש"ע סותרים זה את זה וצ"ע. ע"כ הגה. ועיין מש"כ בזה בדרישה (אות ב ד"ה עוד כתב) ופרישה סי' קפד (אות ב):

הגהות והערות (ד) דבור זה לקוח מ"מ הארוך סי' קפד אות ב נדפסה שם הגהה ודיל' תמיהו [אינה] תמיה דהא הכ"י כתב שם בהריא רעת הרמב"ם אינו כן אלא שס"ל דלרב ששת צריך ג"כ לברך למפרע וכוותיה פסק בשו"ע בסי' קע"ח סעיף א' ע"ש. וא"כ קושיות רמ"א ז"ל לק"מ. אלא אי קשיא הא קשיא דבשו"ע סי' קפ"ד פסק בדברי ר' פרץ הללו וא"כ דבריו בש"ע סותרים זה את זה וצ"ע. ע"כ הגה. ועיין מש"כ בזה בדרישה (אות ב ד"ה עוד כתב) ופרישה סי' קפד (אות ב):

יין והיו דברים הטעונים לרשב"ס יכול לשמות בלא זרחה לכיון שהוא בתוך הסעודה לקיבעא קמא קא הדר כדרכ חסדא דרשב"ס ור"י פוסקים כמומו כך היא דעת המוספות דביתור זה מיהו להר"ף ודעימיה דפוסקין כרב שמת אינו יכול לשמות לא יין ולא מים ואפילו לאכול פת ומין דגן אינו רשאי בלא זרחה ראשונה אלא אם כן הניחו זקן או חולה וכן פירש ב"י ופשוט הוא: **א"ל** דאיכא לתמוה טונא אפסקי ב"י בשלחן ערוך דבסעיף א' וב' כתב

אפשר כדאיתא בפרק כיסוי הדם מישתיא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר. והר"י אומר שאין צריך דלא אמרינן הכי אלא גבי ברכת המזון שהוא

כלשון הרמב"ם פ"ד דפסק כרב שמת לאחד זה ואחד זה צריך לברך ומשמע מדבריו מדכתב (שם ה"ה) דאם היו מסובין בשתייה או לאכול פירות אם שינה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מצדק למפרע על מה שאכל וחזור ומצדק שנייה לכחלה על מה שהוא צריך עכ"ל אלמא דאין צריך לברך במקום שאכל זרחה כיון דאין קביעותו על פת ומין דגן או שבעת המינין אלא מצדק במקום שני למפרע ולכחלה ואפילו הניחו שם אדם במקום הראשון אצל אם היו מסובין על פת ומיני דגן או שבעת המינין או יש לתק דאם הניחו שם אדם אין צריך לברך כלל אצל כשלא הניחו שם אדם לריכס לברך במקום הראשון כשיזאין זרחה אחרונה למפרע על מה שאכלו וזרחה ראשונה על מה שיאכלו דעקב קביעות הראשון בשינוי מקום כיון שלא הניחו שם אדם וצריך לחזור למקומו ולברך במקום שקבע אכילתו זרחה ראשונה

ערכי פסחים (קב ד"ה ועקרו) וצפרק כיסוי הדם (חולין פו. ד"ה משתא) ודמו דבריו דלא אמרינן דמשום דמישתיא וברוכי צדי להדי לא אפשר צריך לחזור ולברך אלא דוקא גבי זרחה המזון שהוא סילוק והיסח דעת על מה שאכל ושמה אצל תפילה לא והביאו ראיה לדבר ולזה הפסים הרא"ש צפרק כיסוי הדם (סי' ו) וצפרק ערכי פסחים (פי' כד) וכתב צפרק ערכי פסחים דאפילו אם הגיע זמן בתוך הסעודה ואין לו שהות לגמור סעודתו ולהתפלל שמיצ

להפסיק ואי אפשר לו לאכול עד שיסתפלל עם כל זה לא היו הפסק כדאמרינן גבי עקרו רגליהם לילך לזית הכנסת דמיירי בכל ענין אפילו אין שהות ביום דחייב להפסיק ואפילו הכי לא הויה הפסקה ע"כ ונראה שאע"פ שהר"ף צפרק ערכי פסחים (נד.) נראה שהוא חלוק בדבר שכתב ואמרי רבותא הואיל וכל חד וחד מצוה באנפי נפשיה הוא צריך לברך זורא פרי הגפן אצל כסא וכסא ומסייעי להאי סברא מהא דתנן וכו' שמעינן השתא דכי היכי דלענין זרחה המזון כיון דלא אפשר למישתי ולברוכי צדי להדי הוא הפסק הכא נמי כיון דלא אפשר למישתי ולמיקרי צדי להדי צריך לחזור ולברך זורא דגמר הגדה וזמור הלילה זורא פרי הגפן וסברא מעליא היא ע"כ והרי ההגדה וההלל אינם סילוק והיסח דעת על מה שאכל ושמה

הטעונה זרחה לאחריה במקומו ולא דמי לאוכל ומהלך דאסיקנא סוף פרק שלשה שאכלו (נא:) דיושב ומצדק פירוש יושב במקום שפסק ויצרך וכמו שכתב הרמב"ם להדיא ריש פ"ד (ה"א) דשאני היכא דקבע מקום לאכילתו התם הוא דלצריך לברך במקום ראשון שקבע שם אכל זמנהלך ואוכל דלא קבע שום מקום יושב ומצדק במקום שפסק ואחר כך בסעיף ד' כתב דהיפך זה לשונו אם אכל פת במקום אחד וחזר ואכל במקום אחר אינו מצדק זרחה המזון אלא במקום השני כמו שנהגו הולכי דרכים האוכלים דרך היישוב ויושבים ומצדקים במקום סיוס אכילתם עכ"ל שהם דברי הסמ"ק והביאם ב"י שפסק כך על פי פירוש רשב"ס דהלכה כרב חסדא דדבריים הטעונים בכל שינוי מקום מצדק לאחריהם זרחה אחת במקום שני על שמי האכילתו של מקום ראשון ושל מקום שני ולפניהם נמי אין צריך לחזור ולברך דלקיבעא קמא קא הדר פירוש על דרך קביעות הראשונה הלך למקום שני ואין חילוק בין שינוי מקום דהולכי דרכים ובין שינוי מקום דסעודה קביעה אפילו מצית לזית עכ"ל סמ"ק בהגהה אם כן הפסקים דשלחן ערוך סותרין זה את זה: ועוד איכא לתמוה נמה שפסק ב"י בהר"ף והרמב"ם ודעימיה דהלכה כרב שמת דלצריך לברך אפילו דבריים הטעונים הלא ספק זרחה להקל וכיון דרשב"ס ור"י והרא"ש והשומים את מימיהם כולם פסקו כרב חסדא דדבריים הטעונים אין צריך לברך למה יש לנו להכניס עצמינו בספק זרחה לבטלה בפלוגתא דרבותא אלא העיקר דדבריים הטעונים אין צריך לברך לא למפרע על מה שאכל ולא לפניו על מה שיאכל אלא גומר אכילתו במקום שני ומצדק לאחריו על שמי האכילתו ואין חילוק בין הניחו אדם ללא הניחו אדם דאפילו לא הניחו אדם אין צריך לברך דבריים הטעונים אצל דבריים שאינן טעונים צריך לברך זרחה ראשונה על מה שיאכל אצל זרחה אחרונה אין צריך לברך אלא בסוף במקום שני כמו שכתבו המוספות והרא"ש דשינוי מקום אינו אלא כהיסח הדעת והיסח הדעת אינו מזיק אלא זרחה ראשונה: ואיכא לתמוה על מה שכתב הרב בהגהת שלחן ערוך (ס"ז) דלדעת המוספות והרא"ש אם אכל דברים שאינן צריכין זרחה במקומו אם הניח מקצת חברים אין צריך לברך במקום שני אפילו זרחה ראשונה דסוגיא דגמרא לא משמע כלל דלרב חסדא איכא חילוק בין הניחו חברים ללא הניחו כמו שכתב ב"י להדיא וכדפירשתי לעיל בחלת סעיף ב' בפירוש דברי הסמ"ג ואין ספק שהרב ז"ל הבין נמה שכתב בהגהת סמ"ק ואפילו דבריים שאינן טעונים זרחה לאחריהם במקומו וכו' שהביא ב"י בסוף סימן זה דקאי תהא דכתב בפנים דאם הניח מקצת חברים דאין טעונים זרחה למפרע זרחה המזון ולא לכחלה זרחה המזיא עכ"ל דעל זה אמר דלאו דוקא בטעונים אלא אפילו באינן טעונים

דרישה

מקום כיון דכל חד מצוה בפני עצמה הוא מסתבר קצת לחזור ולברך עליו ודומה לזה צריכין לומר לקמן סימן רע"א (ותע"ב) [ותע"א] בענין המפסיק בסעודה ומקדש קידוש היום דסבירא להו להר"ף והרא"ש דצריך לחזור ולברך המוציא וכמ"ש הרא"ש והתוספות שכתבו הטעם דברכת המזון הוא סילוק לסברתייהו כתבו כן דסבירא להו דבד' כוסות של פסח אף שכל אחד מצוה בפני עצמה אפילו הכי אין לחזור ולברך על כל אחד ואחד וק"ל. ואף על גב דקאמר בגמרא מישתי וברוכי בהרדי לא אפשר בגמרא יש לפרשו כמ"ש הר"י דלאו משום סילוק נקטו אלא משום דקצת הפסק הוא ומצוה באפי נפשיה הוא אלא שהם הצריכו לפרשו משום סילוק דאולי לטעמייהו: והר"י אומר שאין צריך דלא אמרינן הכי אלא בברכת המזון שהוא סילוק וכו'. עיין באשירי ריש ערכי פסחים (דף קל"ה ע"ב) (סי' ב) גבי הא דכתב דהאוכל ושותה כעורב שבת ובערב יום טוב וחשכה לו פורט מפה ומקדש ואחר כך מברך המוציא וכו' וכתב הרא"ש ז"ל הר"ז (המאור יט:) הקשה על זה וכו' עד ועוד דחזינן לקמן גבי חברים שהיו מסובין דתפילה לא הויה הפסק לברך המוציא וכל שכן קידוש וכו' עד ותירץ הר"י ז"ל דלא דמי דהכא כיון דקדש היום נאסרה עליו אכילה הילכך כמו שנגמרה אכילה ראשונה דמי וכשאכל אחר הקידוש הויה התחלת אכילה אחרת

שהר"ף בפרק ערכי פסחים נראה שהוא חולק אהרא"ש שכתב שצריך לברך זורא פרי הגפן על כל כוס וכוס של ד' כוסות כיון שכל חד מצוה בפני עצמה ומדמי זה לברכת המזון וכיסוי הדם כיון דהכא נמי אי אפשר למישתי ולמיקרי הגדה בהרדי וכו' ע"כ והרי ההגדה וההלל אינם סילוק והיסח הדעת על מה שאכלו ושמו אפילו הכי מצריך לברך זורא פרי הגפן ואם כן הוא הדין להתפלל בתוך סעודתו מכל מקום כיון דלא נהוג עלמא בההיא כהר"ף שהרי אין אנו מברכין זורא פרי הגפן על כוס הגדה ממילא דבמתפלל בסעודתו נמי לא נקטינן כוחיה אלא כדברי הרא"ש ז"ל עכ"ל ב"י: וצריך עיון לפי זה לדידן דמברכין על כל כוס וכוס לדעת הר"ף וכמ"ש לקמן סימן תע"ד ע"ש ושלא כדעת הרא"ש והטור שכתבו שם שלא לברך אכל כוס וכוס אם כן גם בתפילה הוה ליה לחזור ולברך המוציא דהא זה בזה תליא לבי דכתב שלדעת הר"ף שמצריך לברך בכוס מצריך נמי בתפילה ולדעת הרא"ש ה"ה גם כן שלא להצריך זרחה בשום א' מהן ונראה לפי עניות דעתי דאף דקיימא לן כהרא"ש במתפלל בתוך הסעודה מכל מקום יש ליתן טעם דמברכין אכל כוס וכוס כיון דכל חד מצוה באפי נפשיה הוא ולא דמי למפסיק בתוך הסעודה בתפילה שאחר התפילה הוא גומר סעודה ראשונה מה שאין כן הכא דאף אם לא הפסיק בהלל ובהגדה מכל

לא היו שינוי מקום היסח הדעת ואין צריך לברך כלל כיון שהניחו מקצת חברים ושרי ליה מריה דלפי הגנה זו לא אפשר ליישב מה שכתב אחר כך דלילו דבזריס הטעוים וכו' ועוד דלא אמרו בגמרא לחלק בין הניחו חברים ללא הניחו אלא לרב ששת ודוקא דבזריס הטעוין אבל דבזריס שאין טעוין אין חילוק בין הניחו ללא הניחו אפילו לרב ששת ומו איתא להדיא בסוגיא דלרב חסדא אין חילוק כלל

בין הניחו ללא הניחו אפילו דבזריס הטעוין כל שכן דאין חילוק דבזריס שאין טעוין אלא פירוש הגהה זו אינו אלא כמו שפירשתי למעלה ולעולם לרב חסדא אין חילוק בין הניחו אדם ללא הניחו שום אדם דבזריס הטעוים בכל ענין אין צריך לברך ובזריס שאין טעוין בכל ענין צריך לברך וכדפירשתי ואין צוה מחלוקת והכי נקטינן: ופ"ש הרב בהגהת שלחן ערוך בסעיף א' וזה לשונו ועיין לקמן סימן רע"ג (ס"ח) אם היה דעמו לאכול במקום אחר לא מיקרי שינוי מקום והוא שיהיו שני המקומות ציית אחד עכ"ל נראה שלא כתב כן אלא לדברי הרמב"ם שפסק כרב ששת דבשינוי מקום צריך לברך למפרע ובתחלה אפילו דבזריס הטעוים כדפירשתי וקאמר דאם היה דעמו מתחלה לאכול במקום אחר לא מיקרי שינוי מקום כששני המקומות ציית אחד אבל לרב חסדא דבזריס הטעוים אין צריך לברך כלל בשינוי מקום לא למפרע ולא בתחלה אפילו לא היה דעמו לאכול במקום אחר אף על פי דלכתחלה ודאי אין לו לעקור ממקומו הראשון לאכול במקום אחר דכתב בכל זו מכל מקום אם מתחלה נשקבע לאכול במקומו הראשון היה דעמו לאכול במקום אחר רשאי לכתחלה לילך למקום אחר ולגמור סעודתו אפילו בשני ציית או יותר

וכן נוהגין עכשיו כשקובעין לאכול צייתם בליל שבת ובשבת בשחרית ובמנחה ובאמצע הסעודה עוקרים רגלם לילך לנישואין לציית אחר וגומרים שם הסעודה ואין מזכירין כלל לא למפרע ולא בתחלה אלא ציית אחר מזכירין ברכת המזון על שמהן והיינו לרב חסדא כדפירשתי: **פסק בקצרה** להרמב"ם המזכיר ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אומה במקום שאלל שינה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחזור ומזכיר בתחלה המזינא ואחר כך יגמור ואם מתחלה כשצריך המזינא היה דעמו לאכול במקום אחר לא מיקרי שינוי מקום והוא שיהיו המקומות ציית אחד. חברים שהיו יושבים לאכול וילאו לקראת חתן או כלה אם הניחו שם אדם חוזרין למקומן וגומרין סעודתן ואין צריך לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהן יושאין צריכין ברכה למפרע וכשהן חוזרין צריכין ברכה לכתחלה. **היו מסובין** לשחות או לאכול פירות שאין משענת המינין שאין צריך לברך במקום שאכלו אם שינו מקומן הרי הפסיק אכילתן ואפילו הניחו שם אדם מזכירין למפרע על מה שאכלו וחוזרין ומזכירין שנית על מה שצריך לאכול ואם אכול כשהוא מהלך כמו שנהגו הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם יושבים ומזכרים במקום סיום אכילתם והיינו כרב ששת אבל המוספות והרא"ש והגמ"ש אין להם שם פסקו כרב חסדא דשינוי מקום אינו אלא כהיסח הדעת ואין צריך לברך אלא ברכה ראשונה על מה שרצה לאכול אבל אין צריך לברך על מה שאכל ודוקא בהסיכו על דברים שאין טעוין ברכה לאחריהם במקומן כגון יין וכל מיני פירות אפילו הן משענת מינין צריך לברך ברכה ראשונה אפילו הניחו שם אדם וחזרו למקומן הראשון אבל אם היטה מסיבתם על דבר שצריך ברכה לאחריו במקומן כגון פת ומיני דגן אין צריך לברך כששינוי מקומם אפילו לא הניחו שם אדם ואין חילוק בין חזרו למקום הראשון ובין סיימו סעודתן במקום אחר בכל ענין אין צריך לברך לא למפרע על מה שאכל ולא לכתחלה על מה שיאכל אלא חזרו ואוכל כלל ברכה ומזכיר לבסוף ברכת המזון על שמהן ונראה דכיון דאיכא פלוגתא דרבותא אזלינן לקולא בספק ברכה והוא דאם אכלו פירות שאין משענת המינין ושינוי מקומם אין לברך למפרע אלא מבדך ברכה ראשונה על מה שיאכל עוד ואפילו הניחו שם אדם וחזרו למקומם צריך לברך על מה שיאכל עוד דנראה ליכא פלוגתא דלא כמו שכתב הרב בהגה"ה (ס"ג) אבל אם אכלו פירות משענת המינין ושינוי מקומם אין לברך למפרע על מה שאכל ולא בתחלה על מה שיאכל אלא לבסוף מבדך על שמי האכילות בין חזרו למקומן בין סיימו סעודתם במקום אחר ואפילו לא הניחו שם אדם מיהו לכתחלה לא יעקר ממקומו כלל ברכת המזון כיון ששענתה שקבע כאן לאכול וצריך המזינא היה דעמו לגמור סעודתו במקום הראשון צריך לברך לכתחלה במקום שאכל אבל אם היה דעמו בשעת ברכת המזינא לילך באמצע סעודתו לנישואין אפילו רחוק מציפו יכול לכתחלה לשנות מקומו ולסיים סעודתו במקום אחר ואין צריך לברך לא למפרע ולא לכתחלה אלא מבדך ברכת המזון במקום שני על שמי האכילות וכן נוהגין. ע"כ הפסק:

ואפילו הכי כתב שצריך לברך בורא פרי הגפן ואם כן הוא הדין למתפלל בתוך סעודתו שהוא צריך לחזור ולברך כדברי ה"ר יוס טוב דבצי יתודה מכל מקום כיון דלא נהוג עלמא דהיה כהר"י"ף שהרי אין לנו מזכירין בורא פרי הגפן על כוס ההגדה ממילא דמתפלל בתוך סעודתו לא נקטינן כוונתיה אלא כדברי הרא"ש ז"ל: **והיבא** שהיה אוכל ערב שבת וקדש עליו היום והפסיק לקידוש אם צריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן והמזינא כתב רבינו נסימן רע"א (כח:). ואם הפסיק להבדלה אכתוב נסימן רע"ט (מח. ד"ה כתב הרמב"ם) בס"ד:

ז כתב הרא"ש שצריך קמא דתעניות (סי יד) בשם הראב"ד שהיטן בתוך סעודתו היו ליה כמי שגמר סעודתו וסילק משום דאסח דעתיה וטעון ברכה למפרע וברכה לכתחלה והוא ז"ל חלק עליו וכתב לא סבירא לי דשינת עראי דאדם יטן בתוך סעודתו לא הויה היסח דעת ולא דמי להא דמניח בתוספתא דברכות (פ"ד ה"ח) בעל הבית שהיה מיסב ואוכל קראו חבירו לדבר עמו אין צריך ברכה למפרע הפליג צריך ברכה למפרע וכשהוא חוזר צריך ברכה לכתחלה דהתם פליג דבזרי העסקים ואיכא היסח דעת אבל בשינת עראי דאדם יטן לאונסו ליכא היסח הדעת ועוד דקיימא לן כרב חסדא שצריך ערבי פסחים (קא:). **דבזריס** הטעוים ברכה לאחריהם במקומם דלקיבועיה קמא הדר ואין צריך ברכה למפרע ולכתחלה ואפילו עקר רגליו ללכת לקראת חתן וכלה כל שכן שינת אונס שנשאר בקביעות ואין צריך ברכה למפרע ולכתחלה וכן נהגו כל העולם דשינה בתוך הסעודה לא היו הפסק עכ"ל:

וכן נוהגין עכשיו כשקובעין לאכול צייתם בליל שבת ובשבת בשחרית ובמנחה ובאמצע הסעודה עוקרים רגלם לילך לנישואין לציית אחר וגומרים שם הסעודה ואין מזכירין כלל לא למפרע ולא בתחלה אלא ציית אחר מזכירין ברכת המזון על שמהן והיינו לרב חסדא כדפירשתי: **פסק בקצרה** להרמב"ם המזכיר ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אומה במקום שאלל שינה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחזור ומזכיר בתחלה המזינא ואחר כך יגמור ואם מתחלה כשצריך המזינא היה דעמו לאכול במקום אחר לא מיקרי שינוי מקום והוא שיהיו המקומות ציית אחד. חברים שהיו יושבים לאכול וילאו לקראת חתן או כלה אם הניחו שם אדם חוזרין למקומן וגומרין סעודתן ואין צריך לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהן יושאין צריכין ברכה למפרע וכשהן חוזרין צריכין ברכה לכתחלה. **היו מסובין** לשחות או לאכול פירות שאין משענת המינין שאין צריך לברך במקום שאכלו אם שינו מקומן הרי הפסיק אכילתן ואפילו הניחו שם אדם מזכירין למפרע על מה שאכלו וחוזרין ומזכירין שנית על מה שצריך לאכול ואם אכול כשהוא מהלך כמו שנהגו הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם יושבים ומזכרים במקום סיום אכילתם והיינו כרב ששת אבל המוספות והרא"ש והגמ"ש אין להם שם פסקו כרב חסדא דשינוי מקום אינו אלא כהיסח הדעת ואין צריך לברך אלא ברכה ראשונה על מה שרצה לאכול אבל אין צריך לברך על מה שאכל ודוקא בהסיכו על דברים שאין טעוין ברכה לאחריהם במקומן כגון יין וכל מיני פירות אפילו הן משענת מינין צריך לברך ברכה ראשונה אפילו הניחו שם אדם וחזרו למקומן הראשון אבל אם היטה מסיבתם על דבר שצריך ברכה לאחריו במקומן כגון פת ומיני דגן אין צריך לברך כששינוי מקומם אפילו לא הניחו שם אדם ואין חילוק בין חזרו למקום הראשון ובין סיימו סעודתן במקום אחר בכל ענין אין צריך לברך לא למפרע על מה שאכל ולא לכתחלה על מה שיאכל אלא חזרו ואוכל כלל ברכה ומזכיר לבסוף ברכת המזון על שמהן ונראה דכיון דאיכא פלוגתא דרבותא אזלינן לקולא בספק ברכה והוא דאם אכלו פירות שאין משענת המינין ושינוי מקומם אין לברך למפרע אלא מבדך ברכה ראשונה על מה שיאכל עוד ואפילו הניחו שם אדם וחזרו למקומם צריך לברך על מה שיאכל עוד דנראה ליכא פלוגתא דלא כמו שכתב הרב בהגה"ה (ס"ג) אבל אם אכלו פירות משענת המינין ושינוי מקומם אין לברך למפרע על מה שאכל ולא בתחלה על מה שיאכל אלא לבסוף מבדך על שמי האכילות בין חזרו למקומן בין סיימו סעודתם במקום אחר ואפילו לא הניחו שם אדם מיהו לכתחלה לא יעקר ממקומו כלל ברכת המזון כיון ששענתה שקבע כאן לאכול וצריך המזינא היה דעמו לגמור סעודתו במקום הראשון צריך לברך לכתחלה במקום שאכל אבל אם היה דעמו בשעת ברכת המזינא לילך באמצע סעודתו לנישואין אפילו רחוק מציפו יכול לכתחלה לשנות מקומו ולסיים סעודתו במקום אחר ואין צריך לברך לא למפרע ולא לכתחלה אלא מבדך ברכת המזון במקום שני על שמי האכילות וכן נוהגין. ע"כ הפסק:

דרישה
ולא הראה שום דבר הפסק והתחלת קדושה בין השתייה ששתה עתה למה שירצה לשנות מיד בכוס זה וק"ל: **והתוספות** בפרק ערבי פסחים דף ק"ב בר"ה ועקרו רגליהם והרא"ש בפרק כסוי הדם דחו דברי ר' יוס טוב הנ"ל מהא דתניא והביאו רבינו בריש סימן זה בני חבורה שהיו מסובין ויצאו ממסבתן לבית הכנסת או לבית המדרש וכו' אלמא דאם הניחו שם מקצת חברים או מזוית לזוית אין צריך ברכה לפניהם אף על פי שנכנסו לבית הכנסת והתפללו בנתיים עכ"ל ומהתימה על רבינו שכתב ז"ל כתב ה"ר יוס טוב כאילו אינו חולק על מ"ש למעלה וזה אינו דהרי התוספות והרא"ש סתרו דברי ר' י"ט כמו שהר"י חולק ותיירץ דאין ללמוד מברכת המזון אלא מהא דלעיל חברים שהיו מסובים וכו':

הגהות והערות

[ח] **מכאן** עד סוף הסימן ליתא בדפור"ר ב"י ובדפוסים שלפנינו, והוספתו עפ"י כה"י ודפוסים קדמונים: